

DR. LOJZE MARINČEK – SEDEMDESETLETNIK

Dr. Marinček se ukvarja s fitocenologijo. To je mlada veda, ki preučuje medsebojne odnose v vegetaciji, saj se je tako kot drugje v Evropi tudi pri nas začela razvijati v začetku prejšnjega stoletja. Prvi raziskovalec v Sloveniji je bil Gabrijel Tomažič, čigar stoletnico rojstva smo praznovali leta 1999.

Če poskušamo določiti razvojne faze fitocenologije na Slovenskem, lahko raziskovalce v skladu z delitvijo, ki jo je objavil akademik M. Zupančič, uvrstimo v šest generacij. Dr. Marinček sodi v tretjo, ki je nadaljevala delo začetnikov fitocenologije na Slovenskem, Gabrijela Tomažiča, Vladimirja Tregubova in Maksja Wrabra.

Leta 1972 se je formirala skupina Lojze Marinček, Ivo Puncer in Mitja Zupančič, ki je vzajemno delovala skoraj trideset let, predvsem na področju raziskav gozdne vegetacije. Uspešno je nadaljevala delo svojih predhodnikov, uvajala nove metode ter kompleksno preučevala in kartirala gozdno vegetacijo Slovenije.

Lik in delovanje dr. Marinčka bi bilo morebiti potrebno osvetliti tudi z drugih strani, ne le kot fitocenologa, na primer kot pesnika (pesniško zbirko je izdal pod psevdonomom), kar bi dalo zapisu novo razsežnost. Vendar smo se v tem prispevku omejili zgolj na njegovo delo znanstvenika – fitocenologa.

Dr. Marinček se je rodil 23. aprila leta 1932 v Ljubljani v številni družini. Bil je predzadnji od devetih otrok. Osnovno šolo je obiskoval v Marijanišču, gimnazijo pa na klasični gimnaziji, za Bežigradom in v Mostah. Maturiral je leta 1951 in leta 1959 diplomiral na gozdarskem oddelku Biotehniške fakultete v Ljubljani. Doktoriral je leta 1976 na univerzi v Beogradu s tezo Gozdne združbe na klastičnih sedimentih v jugovzhodni Sloveniji.

Že kot študent je v letih 1955 in 1956 služboval pri Komisiji za gozdnogojitveni in meliorativni načrt Okrajnega ljudskega odbora Radovljica. Po diplomu in odsluženem vojaškem roku se je leta 1961 zaposlil

pri Biroju za gozdarsko načrtovanje v Ljubljani kot fitocenolog, kjer je od leta 1971 dalje vodil fitocenološki sektor.

Na Biološkem inštitutu Slovenske akademije znanosti in umetnosti, kasneje Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU, se je zaposlil 1. aprila 1973. Tu je bil leta 1985 izvoljen v naziv znanstveni svetnik. Leta 1997 je postal minister za znanost in tehnologijo v vladi Republike Slovenije. Funkcijo je opravljal do konca leta 2000. V času od decembra 1998 do 1. marca 1999 je bil tudi v. d. ministra za obrambo. Upokojil se je leta 2001.

Leta 1983 je za svoje delo prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča.

V prvih letih službovanja na Biroju za gozdarsko načrtovanje je predvsem kartiral gozdno vegetacijo za potrebe gozdnih gospodarstev in pisal gozdnogojitvene elaborate. Pri preučevanju vegetacije je izdelal številne fitocenološke popise, vendar je moral objavljati rezultate svojih preučevanj podrediti praktičnemu delu na Biroju, ki se je financiral z naročili gozdnih gospodarstev. Zbrano gradivo mu je bilo dobra podlaga za kasnejše objave, ko je z zaposlitvijo na Biološkem inštitutu dobil možnost sprotnega objavljanja rezultatov svojih raziskav.

Svoje izsledke je predstavil na domačih in mednarodnih znanstvenih srečanjih. Na zborovanjih Mednarodnega društva za preučevanje vegetacije v Rintelnu (v obdobju 1974–1981) in kasneje v Rimu (1989–2001) je imel devet referatov; na zborovanjih Vzhodnoalpsko-dinarskega društva za preučevanje vegetacije, ki se jih je redno udeleževal, je imel devet referatov, in to v Ljubljani, Trstu, Dubrovniku, Salzburgu, Keszthelyju, Zagrebu, Roveretu, Dunaju, Trstu.

Njegova osrednja raziskovalna področja so sinekologija, sinsistematika in sindinamika gozdnih združb Slovenije, sosednjih dežel in jugovzhodne

Evrope. Znan je po svojem prizadevanju za uporabo fitocenoloških raziskav v gozdarstvu in pri optimalni rabi prostora; zelo odmevno je njegovo delovanje pri sanaciji cestnih brežin na biološki osnovi. Poleg tega je precej časa posvetil originalni omejitvi ilirske florne province in njeni notranji razdelitvi na fitogeografska območja.

Bil je član različnih komisij, organizacij in društev doma in v tujini in kot strokovnjak in organizator tudi član njihovih vodstev. Bil je predsednik komisije za tisk pri SAZU (1979–1983), član komisije za tisk in mednarodne sestanke pri Raziskovalni skupnosti Slovenije, predsednik konference delegacij raziskovalnih organizacij občine Ljubljana Center (1981–1983).

Bil je funkcionar Vzhodnoalpsko-dinarskega društva za preučevanje vegetacije. Leta 1982 je v okviru društva organiziral mednarodno ekskurzijo po slovenskih in hrvaških gabrovih gozdovih. Bil je koordinator projekta Vegetacijska karta Alp za področje Slovenije, in član odbora za Vegetacijsko karto Jugoslavije in član uredniškega odbora jugoslovanske revije Ekologija.

Rezultati njegovega znanstvenega dela so razvidni iz priložene bibliografije. V nadaljevanju se bomo omejili le na predstavitev njegovih področij dela Alojza Marinčeka.

Acidofilne bukove gozdove je preučeval že v času, ko še ni bil zaposlen na Biološkem inštitutu. Tako je v delih v *Bukov gozd z rebrenjačo* (1970) in *Razvojne smeri bukovega gozda z rebrenjačo* (1973) obdelal bukove gozdove v osrednji Sloveniji. K acidofilnim bukovim gozdovom se je nato še pogosto vračal. Z dr. Zupančičem je objavil *Donos k problematiki acidofilnih bukovih gozdov v Sloveniji* (1979), z mlajšim kolegom dr. Dakskoblerjem pa *Acidofilni jelovo-bukovi gozdovi predalpskega sveta Slovenije* (1988).

Enega od temeljnih rezultatov njegovega raziskovalnega dela predstavlja delo *Bukovi gozdovi na Slovenskem* (1987). V knjigi je obdelal bukove gozdove, pri čemer se ni omejil na svojo ozko usmeritev (vegetacijo), ampak je kompleksno zajel tudi ekološke razmere, razvojne smeri, gospodarski pomen itd. Posebej moramo poudariti njegovo poznavanje tal in talnih procesov, ki jih je predstavil in povezal s posameznimi fitocenozami. Takih del ni dosti v svetovni literaturi. Delo predstavlja sintezo dotedanjega vedenja o bukovih gozdovih. To delo ga je stimuliralo k nadaljnjim raziskavam teh gozdov. Naj navedem le dve razpravi, ki ju je pripravil v sodelovanju z mlajšimi kolegi, in sicer z U. Šilcem *Ranunculo platanifolii-Fagetum seslerietosum autumnalis*

(1997) in s P. Košir *The Omphalodo-Fagetum on Blegoš* (1998).

Prvi njegov prispevek o gabrovih gozdovih je izšel leta 1975 v delu *Gozdna vegetacija Moravske doline na miocenskih kamninah*, kjer je objavil tabelo o acidofilnem in higrofilnem gabrovju. V tem delu je obdelal tudi bukove, borove, jelkine in jelševe gozdove in jih povezal, kot je za Marinčeka značilno, s talnimi profili. Podoben način je uporabil tudi v delu *Gozdne združbe na klastičnih sedimentih v jugovzhodni Sloveniji*, kjer je uporabil isti pristop, vendar je svoje raziskave še poglobil, saj je poleg standardnih popisov dodal še obširen opis ekoloških razmer v združbah (fitogeografski položaj, relief in hidrološke razmere, geološko-petrografske, talne, podnebne razmere, zgodovinski razvoj in antropogeni vpliv). Pomembna je njegova razprava *Zur Nomenklatur der Hainbuchenwälder des Erythronio-Carpinion* iz leta 1995, v kateri je postavil podzveze ilirskih gozdov navadnega gabra. V novejšem času (2000) je v razpravi *Die Unterverbände der Hainbuchenwälder der Verbandes Erythronio-Carpinion* (skupaj z A. Čarnijem) utemeljil podzveze zveze *Erythronio-Carpinion* z obširnimi tabelaričnim gradivom.

V zadnjem času se je ukvarjal z gozdovi plemenitih listavcev, katerih preučevanje zahteva dosti znanja in izkušenj. Tako je objavil *Prispevek k poznavanju gozdov plemenitih listavcev v Sloveniji* (1995). Pozneje je raziskave nadaljeval s Petro Košir. Opisala ter floristično in ekološko sta utemeljila glavne združbe plemenitih listavcev v Sloveniji. Predlagal je tudi izvirno uvrstitev in poimenovanje gozdov plemenitih listavcev v podzvezo *Lamio orvalae-Acerenion*, ki pa, žal, ni bila objavljena v skladu z mednarodnim kodeksom fitocenološke nomenklature. Petra Košir je s tega področja uspešno opravila magistrsko nalogo, sedaj pa pod njegovim mentorskim vodstvom pripravlja doktorsko disertacijo.

Poleg tega je poskrbel, da so imena naših združb usklajena z imeni, ki jih uporabljajo v Evropi. Tako je skupaj s slovenskimi, avstrijskimi in italijanskimi kolegi objavil več člankov, ki predstavljajo nomenklatorično revizijo do sedaj opisanih sintaksonov, npr. *Nomenklatorische revision der Illyrischen Buchenwälder (Verband Aremonio-Fagion)* (1993).

Dr. Marinček je začel kartirati vegetacijo že v 60-tih letih, ko je bil zaposlen na Biroju za gozdarsko načrtovanje. Na Biološkem inštitutu se je vključil v projekt Vegetacijska karta Jugoslavije. Hkrati pa je s svojimi sodelavci (dr. Zupančič, dr. Puncer)

posegel tudi v teoretična vprašanja kartiranja vegetacije, npr. *Razvojna pota in proučevanja in kartiranja vegetacije* (1972). Sedaj pa s sodelavci pripravlja za tisk *Vegetacijsko karto gozdnih združb Slovenije 1 : 400.000* s komentarjem.

Spremembe fitogeografske delitve Slovenije je skupaj s sodelavci (dr. M. Zupančič, dr. I. Puncer, mag. A. Seliškar) predlagal leta 1987: *Consideration on the phytogeographic division of Slovenia*. Pozneje je sam na podlagi zonalne vegetacije na novo omejil ilirsko florno provinco: *Contribution to demarcation and phytogeographic division of the Illyrian floral province, based on flora and vegetation* (1994).

Ko je delal na Biroju za gozdarsko načrtovanje in delno tudi potem, ko se je zaposlil na Biološkem inštitutu, se je ukvarjal s prenosom rezultatov raziskav v gozdarsko prakso. Izdelal je številne rokopisne elaborate; objavil je tudi nekaj teoretičnih prispevkov na to temo, npr. *Gozdna združba kot osnova za določanje rodovitnosti rastišč* (1971).

Ukvarjal se je tudi s cestnimi brežinami. Pri njihovi sanaciji je uporabljal izsledke fitocenologije, predvsem na področju razvoja gozdnih združb. V primerjavi z dragimi tehničnimi ukrepi so ti posegi cenejši, rekonstrukcija naravne vegetacije pa pripomore tudi k lepšemu videzu brežine. Tako tudi na cestnih brežinah lahko varujemo našo naravno dediščino. Rešitve je predlagal v rokopisnih elaboratih in strokovnih člankih, npr. *Biološki, krajinski in naravovarstveni vidik urejanja cestnih brežin in obcestnega prostora* (1999).

Posebej pa velja omeniti njegovo nesebično pomoč sodelavcem. V zadnjem obdobju veliko

raziskuje skupaj z mlajšimi sodelavci; tako obdeluje že pridobljene podatke z novimi metodami ter hkrati seznanja sodelavce s problematiko raziskovanja gozdnih združb.

Dr. Marinček je našel čas za prispevke za Krajevni leksikon, Enciklopedijo Slovenije in druge publikacije. Skupaj s prof. dr. Tonetom Wrabrom je napisal več poljudnoznanstvenih knjižic v zbirki *Vodniki po Loškem ozemlju* (1977, 1978, 1980).

Omeniti pa moramo tudi njegovo organizacijsko delo, predvsem v času štiriletnega ministrovanja. Zavzemal se je za pospeševanje in razširjanje znanja, ki nam omogoča, da ustvarjalno črpamo iz zakladnice svetovnega znanja ter vanj tudi vlagamo svoja spoznanja.

Pomembna so njegova prizadevanja za ohranitev naravne in kulturne dediščine, saj se bo z vstopom v Evropsko unijo ogroženost naše narodnostne identitete povečala. Zato je bilo z njegovo podporo ustanovljeno raziskovalno področje Naravna in kulturna dediščina. Želel je vzpodbuditi tudi svoje naslednike, da bi skrbno bdeli nad raziskavami naše krajine, slovenskega človeka in njegove kulture.

V tem skopem opisu njegovega znanstvenega dela smo omenili le nekaj najpomembnejših poglavij. Njegov opus pa še zdaleč ni zaključen, saj ga njegova vitalnost in ideje ženejo v nove raziskave in odkritja, pripravlja monografiji o bukovih gozdovih, sodeluje pri izdelavi vegetacijskih kart, kartiranju in še in še. Na tej poti mu želimo še veliko uspehov!

Andraž Čarni